

מבית לוי

מבית מדרשו של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל
גאב"ד ור"מ זכרון מאיר ב"ב ובעל "שבט הלוי"
ע"י הגאון רבי משה שטיין שליט"א

בס"ד

היות בשבוע הבא מתחילת חודש אייר נתחיל לומר תחנון
נתעוררה השאלה לגבי אמירת תחנון במנינים בחצרות ובמרפסות
לבקשתנו כתב הגרי"מ שטרן שליט"א מו"צ בבית ההוראה של מרן זצ"ל את דבר ההלכה בזה

יעקב מאיר שטרן

דומ"צ כבי"ד דטרן הנר"ש ואזנר זצ"ל
דיין וסורח צדק דקהילת ויזניץ
סח"ס משנת הסופר ואסרי יעקב
רב אב"ד קהילות יעקב - בני ברק

ב"ה כ"ט ניסן תש"פ

נפילת אפים בעמידה

אודות ענין נפילת אפים כשמתפללים שלא בביהכנ"ס אלא תחת כיפת השמים ואין שם כסאות
לשבת והציבור מוכרח לעמוד. הגם דע"פ קבלה יש לדקדק לשבת דוקא וכן נוהגים, אבל בשעת
הדחק יש לסמוך על הריב"ש וסייעתיה דס"ל דאפשר ליפול גם מעומד (והיינו שמכסה פניו עם
בגדו) כמ"ש המ"ב (קל"א סק"י) וכן מסיק הכף החיים (ס"ק ל"ח) ואם יכול לסמוך עצמו על איזה
דבר או קיר כדאי לעשות כן (עי' סי' צ"ד סעיף ה').

נפילת אפים במקום שאין ס"ת

אודות נפילת אפים כשאין שם ס"ת, הנה כתב הרמ"א (קל"א ס"ב) די"א דאין נפילת אפים אלא
במקום שיש ס"ת אבל בלא זה אומרים תחנה בלא כיסוי פנים וכן נוהגין עכ"ל ואין ס"ת אבל יש
שאר ספרים נחלקו בו האחרונים (עי' מ"ב ס"ק י"א).

ומ"מ כל הנדון הוא רק על מעשה הנפילה אבל לומר תחנה לכו"ע יש לומר כמ"ש הרמ"א וכ"ש
סדר והוא רחום ביום ב' וה' דאיתא בשו"ע (סי' קל"ד ס"א) דהמזלזל בו עובר על התקנה ונקרא
פורץ גדר ע"כ, בודאי יש לדקדק בו.

והשי"ת ישמע שועתינו ויסלק מעלינו במהרה מחלה זו ר"ל ונוכל לעבדו בבתי כנסיות
ומדרשות כאוות נפשנו

המצפה לרחמי ד'

יעקב מאיר שטרן

תחנון במנחה

מנהגי הקהילות לגבי תחנון במנחה מובא כתוספת להל' תחנון ובעקבות המצב שמתאספים בכל מניין מכל גווי הקהילות והמנהגים ואין מנהג המקום קבוע

בדקתי זאת לפני שנים רבות עקב נידון שהיה בין מתפללים בבית כנסת חסידי אם לומר תחנון במנחה קטנה והסתייעתי רבות בספר "עבודת אפרים" למחותני הרה"ג אפרים פישל שטיין שליט"א

הנוהגים לומר תחנון:

מו"ר הגר"ש ואזנר זצ"ל בעל שבט הלוי נהג לומר בין במנחה גדולה ובין במנחה קטנה כמנהג רבותיו. הנוהגים כמנהג אשכנז נוהגים לומר בין במנחה גדולה ובין במנחה קטנה. בחסידויות שמגיעות מרוסיה, טשרנוביל (סקוור רחמסטריוקא), חב"ד, ואלה שמגיעים מליטא סלונים, קרלין (בקרלין נהוג שאחרי השקיעה אומרים וידוי ואין נופלים אפים), קווינוב, וכן בחלק מגליציה, בעלז, וצאנז. וכן במונקטש (כמ"ש המנחת אלעזר שרק כיון שמתפללים מאוחר אין אומרים) וכן בביאלא.

הנוהגים לא לומר:

בפולין בגור ורוב החסידויות לא אומרים, וכן בזידיטשוב ספינקא קומרנא, וכן בסטמאר ונדבורנה. בויזניץ מרן אמרי חיים זצוק"ל לא אמר, ומרן הישועות משה זצוק"ל בשנים מוקדמות היה אומר במנחה גדולה ולא במנחה קטנה, אמנם בשנים שאח"כ לא אמר גם במנחה גדולה.

אמירת תחנון לאחר השקיעה:

בשו"ע (סי' קל"א) כתוב שאין נופלים נפילת אפים כלילה ובמשנה ברורה (ס"ק) פסק שבבין השמשות אפשר לעשות נפילת אפים אמנם בכף החיים (ס"ק נ"א) הביא מהאחרונים שלא לעשות נפילת אפים בבין השמשות, ויש שנהגו לומר וידוי ואין נופלים אפים בבין השמשות, מו"ר הגר"ש ואזנר זצ"ל בעל שבט הלוי לא היה אומר תחנון ונפילת אפים בבין השמשות מיד לאחר השקיעה.

שמעתי מאבי הרה"ח ברוך בענדיט שטיין ז"ל כי בשנת תש"י בעת עלותו לארץ ישראל מרומניה של הגאון הצדיק רבי צבי קינסטליכר זצ"ל רבה של סעבן (הרמנשטט) מחשובי תלמידי השבט סופר, התאכסן בתל אביב וביקש לעלות לקבל את פני גאב"ד פרשבורג הגאון רבי עקיבא סופר זצ"ל בעל הדעת סופר בעיה"ק ירושלים ת"ו. חתנו של הרב מסעבן הרה"ח ר' שלמה נאטאן ז"ל היה דודו של אבי ז"ל וממילא כל המשפחה היתה מקורבת מאד לרב, ולכן ביקש מאבי שהיה עדיין בחור שיתלוה אליו.

כשהגיעו לירושלים היה זה סמוך לזמן מנחה, והדעת סופר כיבר את אבי ז"ל להתפלל לפני העמוד.

וסיפר שמיד כשגמר את חזרת הש"ץ אמר קדיש, לאחר התפילה ביקש הדעת סופר להעיר לו על כך שלא אמר תחנון במנחה, הדעת סופר היה כולו מקרין אצילות, וע"כ פנה לאבי ברמז ואמר אני מבין שהבנת שכיון שיש לי אורח כ"כ חשוב כמו הרב מסעבן ע"כ לא אמרת תחנון...

אבל אבי ז"ל אמר לי שלא שמע קודם לכן שיש שאומרים תחנון במנחה כי אצלם ובכל הסביבה לא אמרו במנחה. (כנראה עיקר הטעם כי במקומות אלו התפללו או סיימו מנחה אחרי השקיעה).